

Криминогендік жағдайларда
өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері

Сабақтың мақсаты: Білімгерлерге криминогендік жағдайларда өзін-өзі қауіпсіз ұстау негіздері туралы түсінік беру.

Сабақтың барысы:

а) Ұйымдастыру кезеңі:

Взвод командирі білімгерлерді сапқа тұрғызады, оқытушыға рапорт береді, амандасу, түгендеу, білімгерлердің сырт көрінісін тексеру.

ә) Өтілген тақырыпты сұрау кезеңі:

1. Табиғи жағдайда өмір сүру деңізіміз не?
2. Ерікті автономия және мәжбүрлі автономия түсініктеріне анықтама беріңдер.
3. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру жағдаятында қалған адамның бойында қандай қасиеттер болуы керек?
4. Табиғи жағдайда автономды өмір сүру әдіс-тәсілдері туралы не білесіңдер?
5. Қажетті апаттық қор заттарының тізбесін санамалап айтыңдар.

б) Негізгі өлім:

Жеке қауіпсіздіктің жалпы ережелері: адамдар жоқ жерде жалғыз жүрмеу; пәтерге бөтен адамдарды жібермеу; бейтаныс адамдар мен машинаға отырмау, жеделсатыға кірмеу; қоғамдық орындарда және топтарда өзін-өзі қауіпсіз ұстау ережелерін сақтау; сақ болу, күдікті заттарды ұстамау; иттерден қорғану ережелерін білу.

Көшедегі қауіпсіздік:

- шет аулалар, бос жер, құрылыс, ағаш отырғызылатын және басқа да адам аз жүретін жер арқылы өтетін ең қысқа бағыттардан неғұрлым аулақ болу;
 - үйге баратын жолды жақсы білу, қоғалыстың бірнеше нұскасын білу;
 - қараңғы адам жоқ жерде көшенің ортасымен журу;
 - жүретін жолдағы жақын жерде полиция бөлімшесі бар екенін білу;
 - түнгі уақытта үйге қайту керек болса, қарсы алу үшін үй ішіне қоңырау шалу;
 - қараңғы уақытта көшеде автобустан, метродан шыққан адамдар тобымен жүру;
 - жерасты өткелінен адамдар тобымен жүру;
 - жолдың жиегімен қозғалысқа қарсы жүру қауіпсіз;
 - алдынан күдікті немесе мас адамдар тобын көргенде, көшенің қарсы жағына өту немесе бағытты өзгерту;
 - қараңғы уақытта бөтен адам сенімен сөйлесуге тырысса, қарым қатынасқа түспеу.
- Асыққандай түр жасап, жарық және адам көп жүретін бағытқа қарай жүру;
- автокөлік сенімен бірге баяу қозғала бастаса, жолдың қарсы жағына өту.

Қоғамдық және адамдар көп жиналатын орындардағы қауіпсіздік. Топ ішінде өзін - өзі қауіпсіз ұстаудың басты ережесі адамдар көп жиналатын жерден аулақ болу керек. Іс - шараға жалғыз келмеу, өйткені жанындағы жақын адамдар әрдайым көмекке келеді.

Мейрам күндері тобыр белсенділігінің деңгейі мен олардың іс-әрекеті ішілген спирттік сусынның мөлшеріне тікелей байланысты екендігін білген жөн. Сонымен қатар шыны бөтелкесі бұзақының қолында қауіпті қаруға айналуы әбден мүмкін. Алкогольдік масаң күйдегі адам өзінің агрессиясын ұстап тұра алмайды, айналасындағы адамдардың мазасын алады. Өз өміріне қауіп төнген жағдайда да өзін дұрыс қорғай алмайды.

Адамдар көп жиналатын жерде қалғанда, қалай жүруді алдын ала болжай білу керек. Ең қауіпті орындар: сахнаның және шешінетін орының жанындағы кеңістік, тар өту жолдары мен шыны витриналардың жаны.

Егер жиналу орнында жағдайдың ушығып, қашып кетуге болмайтынын сезінсең, ең дұрысы, тынышталу және дұрыс шешім қабылдау. Жан-жаққа қарап, қауіпсіз жолды табу, құтылуға кейде 10 с-та жетеді.

Тобыр қозғалса, ағынмен бірге қозғалуға тырысу керек. Бірақ жиналған жұртқа қарсы немесе көлденең жүрме, жан-жағыңнан қысып, ортаға қарай итермеуін қадағала, себебі ол жерден шығу қиынға соғады. Сондай-ақ қабырғаға немесе қоршауға қысылу қаупі бар шетте де болмау керек. Тұтқалар, таяныштар, әртүрлі заттарды ұстама, оларды ұстауға күштің жетпеуі, қолдың қатты зардап шегуі мүмкін.

Адамдар көп жиналатын жердегі оқиғалар агрессивті сипат алса, онда жерге түскен заттарды ұмыт. Түскен затты алуға ұмтыламын деп құлап қалуың, сөйтіп тапталып немесе жазым болуың әбден мүмкін. Қашып бара жатқан адамдар сені байқамайды да.

Топ адамдар арасында қатты қысылып қалсаң, құламайтыныңды білген жөн. Бірақ дене ауқымынан жаншылу қаупі бар.

Бұл жағдайда ең әлсіз жер кеуде қуысы – қабырға, іш, кеуде болып табылады. Бүйіріңнен қыспасын десең, қолыңды шынтақтан бүгіп, бүйіріңе қысып, барлық бұлшықетіңді шират. Топ арасында жағдай жақсарғанша, осылайша жүріп, шығуға болады.

Құлап қалсаң жылдам секіріп, аяғыңнан тұруға тырыс. Бұл жағдайда еш нәрседен тіксініп жиіркенбеуің керек, адамдарға киімге жармас. Бұдан ештеңе шықпаса немесе адамдар тобы жатқан жеріңде таптай бастаса, онда эмбрион (ұрық) қалпын қолдану керек яғни бүктетіліп жатып, иекті кеудеге қысу, тізені басына тигізіп, басын қолмен жабу керек. Адамдар ағыны өтіп кеткенін күтіп, артынан медпунктке бару қажет.

Адамдардың жаппай топталуын полиция немесе әскер қууға тырысса, олардан көмек сұрауға немесе кінәсіз екендігіңді түсіндіруге тырысып, оларға қарай қарсы жүрме. Мұндай сәтте сені түсінбей, шоқпақтармен соққы алуың әбден мүмкін.

Тобыр арасындағы іс-әрекеттерің қысқа болуы керек:

- адамдар көп жиналған жаққа қарай қарсы жүрме. Тобырдағы іс қимыл реті – шетке қарай тұрып, бұрыштар мен басқыштардан абай бол;
- қандай да бір затты (сөмкені, күртешені немесе қолшатырды) түсіріп алсаң, оны көтерме. Бұл өмірің үшін аса қауіпті болуы мүмкін;
- тобыр арасында белсенді әрекет жасама, қолдарыңмен жармаспа, оларды сындыруы мүмкін;
- күртешені түймелеп алуға тырыс, қолыңды шынтақпен бүгіп, оларды денеңе қысып, біртіндеп шығуға тырыс. Құлап қалсаң, басыңды бірден қолыңмен жауып, тұрып кетуге тырыс.

в) Қорытынды бөлім:

Сұрақтар:

1. Жеке қауіпсіздіктің қандай ережелерін білесандер.
2. Көшедегі қауіпті жағдайда қалай ұстану керек?
3. Қоғамдық орындағы және адамдар көп жиналған жердегі қауіпсіздік шарасы қандай?